

Kommunstyrelsen

Motion från Vänsterpartiet om gratis busskort för barn och unga

Förslag till beslut

Kommunförvaltningen föreslår samhällsbyggnadsutskottet föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att:

- 1 Avslå motionen.

Ärendet i korthet

Ärendet avser motion om gratis busskort för barn och unga där förslaget från motionärerna är att erbjuda gratis kollektivtrafiksresor inom kommunen för grundskole- och gymnasieelever. Ärendet återremitterades då den saknade kostnadsberäkning.

Om ärendet

Motionärerna Birgitta Liivlaid och Örjan Olsson (V) inkom med motion om gratis busskort för barn och unga den 27 februari 2023. Motionen lyfter kommunens utmaningar med långa avstånd och svårigheten för barn och unga att nå aktiviteter.

Motionärerna yrkar därför på:

- Att Ånge kommun inför gratis intrakommunala kollektivtrafikskort för alla grundskole- och gymnasieelever

Motionärerna motiverar detta med att många unga står helt utan möjlighet att på ett effektivt vis och på egen hand kunna ta sig mellan bekanta och aktiviteter. Barn och unga är utelämnade till närståendes möjlighet att skjutsa, alternativt bidra med pengar till kollektivtrafikbiljett vilket skapar en ojämlikhet då alla barn och unga inte har den möjligheten. Motionärerna lyfter också trygghetsaspekten, kommunens attraktionskraft samt barn och ungas känsla och syn på kommunen.

Vid samtal med motionärerna lyfter de vidare att

- ett införande av gratis kollektivtrafik för barn och unga inte skulle innebära några större kostnader
- vi behöver visa att vi är mån om våra unga
- detta skapar attraktion nu när kommunen utvecklas och kan också attrahera barnfamiljer.

Nulägesbeskrivning

Den kollektivtrafik – bussar och tåg – som finns i kommunen idag finansieras av Ånge kommun och Region Västernorrland. Kommunen finansierar de busslinjer som går inom kommunens gränser och regionen finansierar de linjer som korsar kommungräns, dvs busslinje 191 Sundsvall-Ånge samt Norrtågs tåg. Regionen finansierar också busslinje 196 till Överturingen. Övriga busslinjer i kommunen finansierar Ånge kommun och dessa är helt styrda till skolornas tider. Några andra linjelagda avgångar finns inte.

Linje 191 och 196 erbjuder avgångar till och från Ånge kvällstid onsdag och fredag. I östlig riktning är slutstationen Fränsta kl 22:20. Under helgen finns en avgång med buss till Sundsvall med ankomsttid 10:45, återresa 17:10. Bussresan Ånge-Sundsvall tar drygt 2 timmar.

Den linjelagda busstrafiken i Ånge kommun kostar årligen ca 8 miljoner kronor. Biljettintäkterna uppgår till ca 330 000 kronor. Utöver detta finansierar kommunen också färdtjänstresor och skolskjuts i taxi vilket tillsammans med den linjelagd kollektivtrafiken landar på en total kostnad för samhällsbetalda resor på 23 miljoner kronor.

I LUPP-undersökningen från 2021 ställdes påståendet "Det finns saker att göra men jag kan inte ta mig dit" till Ånge kommuns högst- och gymnasieelever. 48 procent av gymnasieeleverna och 45 procent av högstadijeleverna angav att det stämmer helt eller delvis.

Trygghet är också en viktig aspekt som blir tydlig i LUPP och vi behöver hålla i minnet att upplevd otrygghet av att gå ensam är något vi behöver motverka genom trygghetsåtgärder i form av till exempel väl fungerande belysning, bra gång- och cykelvägar samt information om faktisk brottslighet med mera.

Ånge kommun bedriver fram till och med 31 maj 2024 ett förberedande projekt, *Kollektivtrafik för alla (även) i landsbygd*. Målet med projektet är dels att hitta ett nytt upplägg för kollektivtrafiken i kommunen men också att hitta formerna för hur det ska genomföras. Projektet har som mål att i maj 2024 stå klara för att ansöka om ett genomförandeprojekt av det nya kollektivtrafiksupplägget.

Förvaltningens överväganden

Det är svårt att kostnadsberäkna införandet av gratis kollektivtrafik för barn och unga. Enligt Kollektivtrafikmyndigheten Din Tur grova kostnadsberäkning så skulle kostnaden uppgå till 5-6 miljoner kronor per år. Detta är beräknat utifrån att alla barn och unga 0-19år får ett månadskort, vilket idag kostar 604kr per kort och månad. Beräknat på 1200 barn och unga i åldersgruppen så blir kostnaden totalt 8,7 miljoner kronor.

Andra kommuner som infört subventionerad kollektivtrafik för barn och unga, såsom exempelvis Sundsvall och Härnösand, kan dock räkna hem kostnaden på ett annat sätt än vad Ånge kommun kan. Detta då de resor som barn och unga gör, görs i den trafik som kommunen själva finansierar. Detta blir inte fallet i Ånge kommun, då den trafik som går på kvällar och helger - linje 191, 196 och Norrtåg - finansieras av Region Västernorrland och inte av kommunen. Dock betalar kommunen ca. 1 miljon kronor för skolkort årligen, en kostnad som vid införandet av gratis kollektivtrafik för barn och unga skulle falla in under den kostnaden. Därutöver gör Din Tur antaganden kring eventuella ytterligare nettokostnadsvinster för kommunen som gör att den grova kostnadsberäkningen uppgår till 5-6 miljoner kronor, men dessa är ytterst osäkra.

Förvaltningen instämmer med motionären att det finns ett behov av att hitta lösningar för att skapa möjlighet för barn och unga att på ett hållbart sätt ta sig till sina fritidsaktiviteter. Resultaten i LUPP-rapporten som visar att nära hälften av våra ungdomar har svårt med det idag är ett tydligt tecken på detta. Dock ser förvaltningen en utmaning med att ge kostnadsfria resor med nuvarande kollektivtrafik inom kommunen. Dels för att den inte går på kvällar och helger då ungdomar har behov av att resa och att införandet av den anledningen delvis blir verkningslös då unga inte kan använda erbjudandet. I de fall där nuvarande kollektivtrafik fyller ungdomens behov, d.v.s. att man bor nära kollektivtrafiken

och har fritidsaktiviteter där kollektivtrafikens tider passar, så skapar införandet av gratis kollektivtrafik inte den jämlikhet motionären efterfrågar, utan snarare motverkar den.

Mot bakgrund av det arbete som pågår för att förbättra kollektivtrafiken i kommunen anser förvaltningen att Ånge kommun bör avvakta med att ta ställning till kostnadsfri kollektivtrafik innan resultatet av den processen kan skönjas. Frågan om finansiering av ett utvecklat och förbättrat kollektivtrafiksystem kan med fördel inkludera frågan om biljettpris och subvention av biljetter för utvalda grupper och ingå i arbetet som redan påbörjats. I det arbetet bör tydliggöras hur grupper som eventuellt ska subventioneras bör definieras och avgränsas.

Med anledning av ovanstående är det förvaltningens bedömning att motionen bör avslås.

Ånge kommuns vision

Vi är en plats för alla, med närhet till natur och gemenskap. Här ger näring och engagemang kraft till en levande bygd.

Fokusområde Hållbar vardag

Fokusområdet tar upp hållbar infrastruktur samt att det ska vara enkelt att bo var man vill i kommunen. Med en mer tillgänglig kollektivtrafik så skulle kostnadsfri kollektivtrafik för barn och unga i hög utsträckning bidra till dessa men med nuvarande utbud är tillgången till kollektivtrafik mycket låg för barn och unga.

Fokusområde Hållbar hälsa

Enligt barnkonventionen artikel 31 har ”barn rätt till vila, fritid, lek och rekreation samt till det kulturella och konstnärliga livet” och enligt fokusområdet *hållbar hälsa* ska finnas det ”gott om mötesplatser, aktiviteter och ett brett kulturutbud för alla ute i bygderna och i centralorterna”. Med en tillgänglig kollektivtrafik kan detta underlättas.

Fokusområde Hållbar gemenskap

Fokusområdet lyfter inkludering, delaktighet och att välkomna nya människor. Allt detta kan förslaget bidra till.

Fokusområde Hållbar kompetens

Att erbjuda kostnadsfri kollektivtrafik för barn och unga skulle, som motionärerna nämner, kunna bidra till samhällsutvecklingen. En utmaning är tillgången till kollektivtrafik. Även om Ånge kommun skulle vara långt ifrån först att erbjuda kostnadsfri kollektivtrafik till barn och unga så skulle införandet ändå kunna bli förebild för andra. Precis som fokusområdet anger.

Fokusområde Hållbar natur

Att resa kollektivt istället för med bil minskar klimatpåverkan och utsläpp av andra miljöförstörande partiklar.